

Василь Симоненко

Василь Симоненко прожив недовге, але як блискавка яскраве життя, яке спалахнуло і швидко загасло. Народився поет в селі Біївці на Полтавщині. Ріс він без батька, який залишив сім'ю. А йому так хотілося щоб був батько!

"Ну нехай би смикнув за вухо,
Нехай нагримав би раз чи два, –
Все одно він би тата слухав
І ловив би його слова", –

Писав пізніше поет в автобіографічній поемі "Кривда".

Порадником хлопчика був рідний дід Федір. Федір Трохимович не ходив до школи, але самостійно навчився читати, любив книжки, часто розповідав онукові про історичне минуле нашого народу. Перші уроки життя, доброти й ласки брав Василько від матері.

Зі слів людей, котрі особисто знали Василя Симоненка, вимальовується постать поета: високе чоло, гладенько зачесане назад чорняве волосся, смаглявий, худорлявий; середнього зросту; говорив повільно, неголосно; від природи наділений добрим українським гумором.

Складати вірші Симоненко почав ще в шкільні роки і вмщував їх у стінгазеті. Перша збірка поезій "Тиша і грім" вийшла у світ у 1962 році.

Тема любові до Батьківщини, до рідної землі, до простих трудівників, що вирощують хліб, звучала у віршах поета на повен голос. Своєрідним заповітом В.Симоненка стали його знамениті "Лебеді материнства" – як гімн синівської любові, патріотизму. Частина цього твору (починаючи зі слів "Виростеш ти, сину...") покладена на музику і стала піснею. Зберігся рукопис вірша, який свідчить про велику роботу поета над текстом.

В.Симоненко був люблячим батьком. Його син Олесь згадував, як батько грався з дітьми, розповідав їм казки, читав вірші, причому робив це дуже майстерно. Він навіть казку "Цар Плаксій та Лоскотон" написав за одну ніч, а наступного дня читав її вже Олесеві як своєму першому "критикові". А потім чинив так: ті рядки, що син запам'ятав – друкував, а інші – доробляв. Може тому казку В.Симоненка так люблять діти.

Початок 60-х – то пора відлиги, що виявилася у пожвавленні як культурному, так і мистецькому, і, зокрема, в поезії та літературі.

Навесні 1960 року в Києві було засновано Клуб творчої молоді. Учаниками цього мистецького об'єднання були також Алла Горська, Ліна Костенко, Іван Драч, Іван Світличний, Василь Стус, Микола Вінграновський, Євген Сверстюк та інші.

Василь Симоненко також брав участь в роботі клубу, багато їздив по Україні, долучався до літературних вечорів та диспутів, виступав на творчих вечорах, а ще... А ще займався пошуками місць масового поховання жертв сталінських репресій. То було

покликання серця, внутрішня потреба і вираз болю за народ, над яким було вчинено нелюдську, звірячу наругу.

Саме за участі Василя Симоненка та на основі незаперечних доказів було відкрито місця таємних масових поховань на Лук'янівському та Васильківському кладовищах, а також у Київських лісах. В той час за участю Василя Симоненка було складено і надіслано до Київської міської ради Меморандум із вимогою оприлюднити місцезнаходження масових поховань і перетворити їх у національні місця скорботи та пам'яті.

Проте наближався 1963 рік, а разом з ним, поступово, але все реальніше зникала надія на можливість існування диктатури з людським обличчям. Не мала вона його і не могла мали, бо посіяне зерно свободи починало давати буйні паростки, а це загрожувало самій системі, і тому нищівна машина зробила ще один смертоносний оберт, який забрав життя багатьох провісників свободи та нової генерації.

Точкою останнього відліку для Василя Симоненка стала подія, що сталася влітку 1962 року. "На залізничному вокзалі в Черкасах між буфетницею тамтешнього ресторану і Симоненком випадково спалахнула щонайбанальніша суперечка: за кільканадцять хвилин до обідньої перерви самоправна господиня відмовилась продати Василеві коробку цигарок. Той, звичайно, обурився. На шум-гам нагодилося двоє чергових міліціонерів і, ясна річ, зажадали в Симоненка документи. Не передбачаючи нічого Василь пред'явив редакційне посвідчення..."

– так описує події Олекса Мусієнко.

А далі... Далі були побої в районному відділку міліції – побої особливо жорстокі, біль яких невгамовно мучив Василя до самої смерті, яка прийшла трохи більше як через рік після цього – 14 грудня 1963 року.

Потім були знищені Алла Горська, Володимир Івасюк, та ще багато багато молодих гарячих сердець.

Всі збірки віршів Василя Симоненка, крім першої "Тиша і грім", що побачила світ у 1962 році, вийшли вже після його смерті – "Земне тяжіння" (1964), збірка новел "Вино з троянд" (1965), "Поезії" (1966), "Избранная лирика" (1968), "Лебеді материнства" (1981), том вибраних поезій (1985) та дві книжки для дітей.

А поезія – то думки і свобода палаючого серця. І вона живе, бо є чистим джерелом, з якого можна пити і набиратися наснаги. Вона, поезія, така різна – серйозна, бунтівлива, жартівлива, саркастична. Але жива, жива попри всі торттури і страждання. Вона викликає живі образи і загострює почуття, зігриває і тривожить, бо як казав сам Симоненко "... не можуть душу зігривати ті, що не палають, не горять! ..."

* * *

Земле рідна! Мозок мій світліє,
І душа ніжнішою стає,

Як твої сподіванки і мрії
У життя вливаються моє.
Я живу тобою і для тебе,
Вийшов з тебе, в тебе перейду,
Під твоїм високочолим небом
Гартував я душу молоду.
Хто тебе любов'ю обікраде,
Хто твої турботи обмине,
Хай того земне тяжіння зрадить
І з прокляттям безвість проковтне!

Можна
Можна вірить другові чи милій,
Марить наяву чи у ві сні.
Білизну червневих ніжних лілій
Заплітатъ букетами в пісні.
Можна жить, а можна існувати,
Можна думать – можна повторять.
Та не можуть душу зігрівати
Ті, що не палають, не горять!
Люди всі по-своєму уперті:
Народившись, помирає кожний,
А живуть століття після смерті
Ті, що роблять те, чого "не можна".

* * *

Світ який – мереживо казкове!..
Світ який – ні краю, ні кінця!
Зорі й трави, мрево світанкове,
Магія коханого лица.
Світе мій гучний, мільйонокий,
Пристрасний, збурунений, німий,
Ніжний, і ласкавий, і жорстокий.
Дай мені свій простір і неспокій,
Сонцем душу жадібну налий!
Дай мені у думку динаміту,
Дай мені любові, дай добра,
Гуркочи у долю мою, світе,
Хвилями прадавнього Дніпра.
Не шкодуй добра мені, людині,
Щастя не жалій моїм літам –
Все одно ті скарби по краплині
Я тобі закохано віддам.

* * *

Нашої заслуги в тім не бачу,
Нашої не знаю в тім вини,
Що козацьку бунтівливу вдачу
Нам лишили предки з давнини.
Нам і те не добавляє слави,
Що вони од чужоземних сил.
Заступили землю кучеряву
Горами високих могил.
Бо коли закохані в минуле,
Прокуняєм свій великий час,
Наша лінь нікого не розчулить,
Слава ж, та відмовиться від нас.
Спогади, докучливі як нежить,
Що тій славі принесуть нове?
Тільки тим історія належить,
Хто сьогодні бореться й живе.

Грудочка землі

Ще в дитинстві я ходив у трави,
В гомінливі трепетні ліси,
Де дуби мовчали величаво
У краплинах ранньої роси.
Бігла стежка в далеч і губилась,
А мені у безтурботні дні
Назавжди, навіки полюбились
Ніжні і замріяні пісні.
В них дзвеніло щастя непочате,
Радість невимовна і жива,
Коли їх виводили дівчата,
Як ішли у поле на жнива.
Ті пісні мене найперші вчили
Поважати труд людський і піт,
Шанувать Вітчизну мою милу,
Бо вона одна на цілий світ.
Бо вона одна за всіх нас дбає,
Нам дає і мрії, і слова,
Силою своєю напуває,
Ласкою своєю зігрива.
З нею я ділити завжди буду
Радощі, турботи і жалі,
Бо у мене стукотить у грудях
Грудочка любимої землі.

* * *

Бубнявлють думки, проростають словами,
Їх пагіння бринить у завихренні днів –
Цілий тиждень живу і ходжу між левами,
Недаремно ж і місто називається – Львів.
Є міста – ренегати, є просто байстрята,
Є леви, що мурликають, наче коти,
Божевільно байдуже облизують грати,
Ще й пишаються з власної сліпоти.
Але думать про них я сьогодні не хочу,
Бо мені, видно, трішечки повезло –
Я побачив у Львові Міцкевича очі,
Кривоносові плечі й Франкове чоло.
Сивий Львово, столице моєї мрії,
Епіцентр моїх радощів і надій,
Вибухає душа – я тебе розумію,
Але, Львово, хоч трішки мене зрозумій.
Я до тебе прийшов із захопленням сина
Од степів, де Славутич легенди снує,
Щоби серце твоє одчайдушно левине
Краплю сили вдихнуло у серце моє.

* * *

Ти знаєш, що ти – людина?
Ти знаєш про це чи ні?
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя – єдина,
Очі твої одні.
Більше тебе не буде
Завтра на цій землі
Інші ходитимуть люди,
Інші кохатимуть люди –
Добрі, ласкаві і злі.
Сьогодні усе для тебе –
Озера, гаї, степи.
І жити спішити треба,
Кохати спішити треба –
Гляди ж не проспий!
Бо ти на землі – людина,
І хочеш того чи ні –
Усмішка твоя – єдина,
Мука твоя єдина,
Очі твої – одні.

Україні

Коли кризь розпач випнуться надії
І загудуть на вітрі степовім,
Я тоді твоїм ім'ям радію
І сумую іменем твоїм.
Коли грозує далеч неокрая
У передгроззі дикім і німім,
Я твоїм ім'ям благословляю,
Проклинаю іменем твоїм.
Коли мечами злоба небо крає
І крушить твою вроду вікову,
Я тоді з твоїм ім'ям вмираю
І в твоєму імені живу!

Лебеді материнства

Мріють крилами з туману лебеді рожеві
Сиплють ночі у лимани зорі сургучеві.
Заглядає в шибу казка сивими очима,
Материнська добра ласка в неї за плечима.
Ой біжи, біжи досадо, не вертай до хати,
Не пуцу тебе колиску синову гойдати.
Припливайте до колиски, лебеді, як мрії,
Опустіться, тихі зорі, синові під вії.
Темряву тривожили криками півні,
Танцювали лебеді в хаті на стіні,
Лопотіли крилами і рожевим пір'ям,
Лоскотали марево золотим сузір'ям.
Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу,
Виростуть з тобою приспані тривоги.
У хмільні смеркання мавки чорноброві
Ждатимуть твоєї ніжності й любові.
Будуть тебе кликати у сади зелені
Хлопців чорночубих диво-наречені.
Можеш вибирати друзів і дружину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.
Можна вибрати друга і по другу брата,
Та не можна рідну матір вибирати.
За тобою завше будуть мандрувати
Очі материнські і білява хата.
І якщо впадеш ти на чужому полі,
Прийдуть з України верби і тополі,
Стануть над тобою, листям затріпочуть,
Тугою прощання душу залоскочуть.
Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

Вона прийшла

Вона прийшла, непрохана й неждана,
І я її зустріти не зумів.
Вона до мене впливла з туману
Моїх юнацьких несміливих снів.
Вона прийшла, завітчана і мила,
І руки лагідно до мене простягла,
І так чарівно кликала й манила,
Такою ніжною і доброю була.
І я не чув, як жайвір в небі тане,
Кого остерігає з висоти...
Прийшла любов непрохана й неждана –
Ну як мені за нею не піти?

Кривлякам

Не видумуйте муки і драми,
Не видавлюйте з себе сліз,
Правді в очі дивіться прямо,
Не одводьте погляду вниз.
Не вимучуйте з себе сміху,
Коли серце стогне від мук,
Не благайте у долі лиха,
Коли щастя іде до рук.
Будьте схожі самі на себе –
Чи розумні, чи просто дурні,
Будьте чортом чи ангелом з неба,
Тільки не будьте штучні й смішні.

"Помстилися"

На Грубу Дрова затаїли злобу
І вирішили добре припекти
Оцю не раз обсмалену особу.
Не довго думали, вхопилися за діло.
Ну й що ж?
Нічого. Погоріли.